

BŰVTÁRGYAK, SZERENCSETÁRGYAK ÉS VARÁZSLÁS

ASZELLEMNEK valamely élettelen tárgyba, állatba vagy emberi lénybe való költözésének eszméje nagyon ősi és nagyon tisztelt hiedelem, mely már a vallás fejlődésének kezdetétől érvényesült. A szellem által való megszállás e tantétele se több, se kevesebb, mint *bűvtárgyi hit*. A vadember nem szükségszerűen imádja a bűvtárgyat; nagyon is következetesen imádja viszont az abban lakozó szellemet és hódol neki.

² A bűvtárgy szellemét eleinte a halott ember kísértetének hitték; később úgy gondolták, hogy a felsőbbrendű szellemek a bűvtárgyakban lakoznak. És így a bűvtárgytisztelet végül felölelte a kísértetekkel, lelkekkel, szellemekkel és démoni megszállottságokkal kapcsolatos kezdetleges felfogások teljes körét.

1. A BŰVTÁRGYAKBAN VALÓ HIT

¹ Az ősember mindig minden különleges dolgot bűvtárggyá akart tenni; a véletlenszerűség ezért számos bűvtárgy eredetében szerepet játszott. Az ember éppen beteg, valami történik, és jobban lesz. Ugyanez érvényes sok orvosság hírnevére, valamint a betegségek kezelésére véletlenszerűen kialakított módszerekre is. Az álmokhoz kapcsolódó tárgyakat hajlamosak voltak bűvtárggyá tenni. A tűzhányók is bűvtárgyi dolgok lettek, viszont a hegyek nem; az üstökösök igen, de a csillagok nem. Az ősember úgy tekintett a hullócsillagokra és meteorokra, mint amelyek valamilyen különleges szellem földre érkezését jelzik.

² Az első bűvtárgyak a különleges kinézetű kavicsok voltak, és a „szent köveket” az ember azóta is keresi; a rózsafüzér egykor szent kövek gyűjteménye, varázserejű szerencsetárgyak együttese volt. Számos törzsnek voltak bűvkövei, de ezek közül kevés maradt meg úgy, mint a Kába és a Koronázókő. A tűz és a víz szintén a korai bűvtárgyak közé tartozott, és a tűzimádás a szentelt vízben való hittel együtt még ma is megvan.

³ A fa bűvtárgyak a későbbi fejlődés eredményei, de bizonyos törzsek körében a természetimádás megmaradása az olyan szerencsetárgyakban való hit irányába fejlődött, melyekben valamilyen természetszellem lakozott. Amikor a növények és a gyümölcsök bűvtárggyá váltak, az élelemből tabuvá lettek. Az alma volt az első, mely e csoportba átkerült; a levantei népek az almát sohasem fogyasztották.

⁴ Ha egy állat emberi húsból evett, bűvtárggyá vált. Így lett a kutya a perzsák szent állata. Ha a bűvtárgy egy állat, és a kísértet állandóan benne lakozik, akkor a bűvtárgyi hit átcsap újratestesülésbe. A vadak sok szempontból irigyelték az állatokat; nem érezték magukat náluk felsőbbrendűnek és gyakran a kedvenc vadállatuk után adtak nevet maguknak.

⁵ Amikor állatok váltak bűvtárggyá, kialakult a bűvtárgyi állat húsa evésének tabuja. Az emberszabású és a nem

emberszabású majmok éppen az emberhez való hasonlóságuk miatt már korán bűvtárgyi állatokká lettek; később ugyanilyenek tekintették a kígyókat, a madarakat és a sertést. Egykor a tehén bűvtárgy volt, a teje pedig tabu, míg az ürülékét nagyra tartották. A kígyót imádták Palesztinában, különösen a föníciaiak, akik a zsidókkal egyetemben a rossz szellemek szócsövének tartották ezt az állatot. Számos mai ember hisz a hullók varázserejében. Arábiától Indián át egészen a moki törzshöz tartozó vörös emberek kígyótáncáig az emberek hódoltak a kígyónak.

⁶ A hét bizonyos napjai is bűvtárgyiak voltak. Korszakokon át a pénteket szerencsétlen napnak, a tizenhármatot pedig rossz számnak tekintették. A három és a hét mint szerencseszámok későbbi kinyilatkoztatásokból származnak; az ősember szerencseszáma a négyes volt és ez a négy égtáj felismeréséből eredt. Szerencsétlen dolognak tartották a jószág vagy más javak megszámlálását; az ősök mindig is ellenálltak a népszámlálásnak, a „nép megszámlálásának”.

⁷ Az ősember a nemi életből indokolatlanul nem csinált bűvtárgyi dolgot; a szaporodási szerepkört csak úgy fogta fel, mint amely csekély figyelmet igényel. A vadembernek természetes és nem szemérmetlen vagy kéjvágyó hajlamai voltak.

⁸ A nyál erőteljes bűvtárgyi dolog volt; az ördögöket a személy leköpésével ki lehetett űzni. A legnagyobb megtiszteltetés volt, ha az embert egy idősebb vagy magas rangú ember leköpte. Az emberi test némely részét, különösen a haját és a körmöket erős bűvtárgynak tartották. A főnökök hosszúra megnövesztett ujjkőrmeit nagyra becsülték, és az azokból származó nyesedék hatásos bűvtárgy volt. Nagyrészt a koponya-bűvtárgyakban való hitre vezethető vissza a későbbi fejdadászat. A köldökzsinórt igen értékes bűvtárgynak tartották; Afrikában még ma is annak tartják. Az emberiség első játéka a tartósított köldökzsinór volt. A ráfűzött gyöngyökkel együtt, ahogy gyakorta használták, ez volt az ember első nyaklánc.

⁹ A púpos és nyomorék gyerekeket bűvtárgyinak tekintették; az elmebajosokat holdkórosoknak tartották. Az ősember nem tudott különbséget tenni a lángelméjű ember és az elmebajos között; a gyengeelméjűeket vagy agyonverték, vagy bűvtárgyi személyiségekké tették. Az önuralom kóros hiánya pedig csak erősítette a boszorkánysággal kapcsolatos közkeletű hiedelmet; a rángógörcsben szenvedők gyakran papok és javas emberek voltak. A részegséget a szellemi megszállottság egyik formájának tekintették; amikor egy vadember mulatni ment, falevelet tűzött a hajába azzal a céllal, hogy a tetteiért ne vállalhasson felelősséget. A mérgek és kábítószeres bűvtárgyi dolgokká váltak; úgy gondolták, hogy azok szellemi megszállottságot okoznak.

¹⁰ Sok nép tekintett úgy a lángelmékre, mint bölcs szellem által megszállt büvtárgyi személyiségekre. És e tehetséges emberek hamar megtanulták, hogy önös érdekből miként folyamodjanak ámitáshoz és csaláshoz. A büvtárgy-embert az emberi lényeknél többre tartották; ő isteni, sőt tévedhetetlen volt. Így a főnökök, a királyok, a papok, a látnokok és az egyházi vezetők végül nagy hatalomra és korlátlan fennhatóságra tettek szert.

2. A BÜVTÁRGY FEJLŐDÉSE

¹ A kísértetekről feltételezték, hogy előszeretettel költöznek olyan tárgyakba, melyek még a húsvér testi életükben az övék voltak. E hiedelem számos mai kegytárgy hatóságát megmagyarázza. Az ősök mindig is tisztelték a vezetőik csontjait, és a szentek és hősök csontmaradványai iránt sokan még mindig babonás tisztelettel viselkednek. Némelyek még manapság is elzarándokolnak a nagy emberek sírjához.

² A kegyeleti tárgyakban való hit az ősi büvtárgy-tiszteletből ered. A mai vallások kegyeleti tárgyai által megtestesített kísérlet a vadember büvtárgyainak ésszerűsítésére és arra irányul, hogy az új keletű vallási rendszerekben fel-emeljék azokat a fennköltség és a tiszteletreméltóság szintjére. Eszerint pogány dolog hinni a büvtárgyakban és a varázslásban, de teljesen rendjén lévő dolog a szentek testi maradványainak és a csodáknak az elfogadása.

³ A tűz helye — a tűzhely — többé-kevésbé büvtárgyivá, szent hellyé vált. A szentélyek és a templomok lettek az első büvtárgyi helyek, mert a holtakat ott temették el. A héberek büvtárgyi kunyhóját Mózes emelte arra a szintre, ahol az már egy mindennél nagyobb büvtárgynak adott otthont, az akkoriban létezett Isten törvényének. De az izraeliták sohasem adták fel a kőoltárban való különös kánaáni hitüket: „És ez a kő, melyet oszlopol állítottam fel, Isten háza lesz.” Őszintén hitték, hogy az Istenük szelleme ilyen kőoltárokból lakozik, melyek valójában büvtárgyak voltak.

⁴ ¶ A legkorábbi képek azért készültek, hogy megörökítsék a jeles holtak külső megjelenését és emlékét; ezek valószínűleg emlékművek voltak. A bálványok a büvtárgyi hit tökéletesítései lettek. Az ősi emberek úgy hitték, hogy a beszentelési szertartás rábírja a szellemet arra, hogy a képbe költözzön; és hasonlóképpen, azzal, hogy bizonyos tárgyakat megáldottak, azok szerencsetárgyakká lettek.

⁵ A második parancsolatnak az ősi dalamatiai erkölcsi törvényekhez való hozzátételével Mózes kísérletet tett a büvtárgyimádás szabályozására a héberek körében. Körültekintően úgy rendelkezett, hogy ne készítsenek büvtárgyi hit céljára használható képeket. Világossá tette, hogy „Ne csinálj magadnak faragott képet, és semmi hasonlót azokhoz, amelyek fenn az égben vagy amelyek alant a földön vagy amelyek a föld vizeiben vannak.” Bár e parancsolat nagyban hátráltatta a művészet fejlődését a zsidók körében, azért visszafogta a büvtárgyimádást is. De Mózes elég bölcs volt ahhoz, hogy ne próbálkozzon a régi büvtárgyak

hirtelen lecserélésével, és ezért beleegyezett abba, hogy bizonyos kegyeleti tárgyakat hordjanak a törvényhez a közös harci oltárban és vallási szentélyben, mely a frigszekrény volt.

⁶ ¶ A szavak végül büvtárgyi dolgokká váltak, különösen azok, melyeket Isten szavainak tartottak; így sok vallás szent könyvei az ember szellemi képzelőerejét elzáró, büvtárgyszerű börtönökké váltak. Mózes törekvése éppen hogy a legnagyobb büvtárgyi dolgot eredményezte; a parancsolatát később arra használták, hogy értéktelenné tegyék a művészetet és hátráltassák a szépség élvezetét és tiszteletét.

⁷ A régi időkben a tekintély büvtárgyi szava félelmes *tantétel* volt, a legszörnyűbb az embert rabszolgasorba taszító zsarnokok közül. A tantételszerű büvtárgyi dolog arra készíti a halandó embert, hogy átadja magát a vakbuzgóságnak, a megszállottságnak, a babonáságnak, a türelmetlenségnek és a legszörnyűbb embertelen kegyetlenkedéseknek. A bölcsesség és az igazság mai tisztelete csak viszonylag új keletű eltávolodás a büvtárgyképző hajlamtól a gondolkodás és az értelem felsőbb szintjei felé. A felhalmozódott büvtárgyi íráskor esetében, melyeket különféle hitbuzgó emberek *szent könyveknek* tartanak, nem csak az a hiedelem van meg, hogy ami a könyvben áll az igaz, hanem az is, hogy a könyvben minden igazság benne van. Ha e szent könyvek egyike történetesen azt mondaná, hogy a föld lapos, akkor nemzedékek hosszú során át az egyébként józan férfiak és nők nem volnának hajlandók elfogadni a valódi bizonyítékát sem annak, hogy a bolygó gömbölyű.

⁸ Az a szokás, amikor e szent könyvek egyikét felcsapják, hogy az ember szeme véletlenül megakadjon egy részleten, melynek követésével a fontos életviteli vagy tervezett döntések végleges irányt kapjanak, nem több és nem is kevesebb, mint súlyos büvtárgyi hit. A „szent könyvre” esküdni vagy valamely különösen tisztelt tárgyra fogadalmat tenni nem más, mint a kifinomult büvtárgyi hit egy formája.

⁹ De valódi evolúciós haladást jelent az, hogy az emberiség elmozdult attól, hogy a vadak törzsfőnöke ujjkorméből származó nyusedéket büvtárgyias félelemmel tisztelje, afelé, hogy olyan levelek, törvények, mondák, példázatok, hitregék, versek és beszámolóok nagyszerű gyűjteményét tiszteli, melyek végül is sok évszázad megrostált erkölcsi bölcsességét tükrözik, legalábbis addig a korig és történelkig, amikor „szent könyvként” összegyűjtötték azokat.

¹⁰ Ahhoz, hogy a szavak büvtárgyi dolgokká válhassanak, ihletettnek kellett, hogy tekintsék azokat, és az isteni ihletésűnek feltételezett íráskor segítségül hívása közvetlenül elvezetett az egyház *tekintélyének* felállításához, míg a polgári formák fejlődése az állam *tekintélyének* létrejöttéhez vezetett.

3. A MEGTESTESÜLT ŐS TISZTELETE

¹ A bűvtárgyi hit a szent kövekben való hittől kezdve a bálványimádáson, emberevésen és természetimádáson át a megtestesült ősz tiszteletéig az összes kezdetleges imádásfajtán keresztülment.

² A nemzetségi ősz tisztelete a társadalmi és vallási szokások keveréke. Eredetileg úgy gondolták, hogy a feltételezett élőlénytani eredetű ősz-állat tisztelete élelmet biztosít az embernek. A nemzetségi ősök régen egyszerre a csoport és az istenük jelképét alkották. Az ilyen isten maga a megtestesült nemzetség volt. A nemzetségi ősz tisztelete az egyébként személyes vallás közösségiesítésére irányuló kísérlet volt. A nemzetségi ősz végül lobogóvá vagy nemzeti jelképpé fejlődött a különböző mai népeknél.

³ A bűvtárgyzacskó, az orvosságos zacskó a kísértetek által átjárt tárgyak becses gyűjteményét tartalmazó erszény volt, és a régi idők jvas embere sohasem engedte, hogy a zacskó, az erejének jelképe, érintse a földet. A huszadik századi polgárosodott népek pedig arról gondoskodnak, hogy a lobogójuk, a nemzettudat jelképe ugyancsak ne érintse a földet.

⁴ A papi és királyi hivatali jelvényeket később bűvtárgyaknak tekintették, és az állami felsőbbtség bűvtárgyisága is számos fejlődési szakaszt élt meg, a nemzetségektől a törzsekig, a hűbérességtől a korlátlan uralomig, a nemzetségi ősoktól a lobogókig. A bűvtárgyi királyok „isteni jogon” uralkodtak, és az ember számos más kormányzási formát is kialakított. Az emberek a demokráciát is bűvtárgyivá tették azzal, hogy a közember azon képzetét emelik fel és imádják, melyeket együttesen „közvélekedésnek” hívnak. Egyetlen ember véleményét, ha az csak az övé, nem tartják sokra, de amikor sok ember együttesen demokráciaként működik, akkor ugyanezt a középszerű megítélést az igazságosság döntőbírájának és a pártatlanság mércéjének tekintik.

4. VARÁZSLÁS

¹ A polgárosodott ember a valós környezetének problémáit a tudománya révén oldja meg; a vadember az elképzelt kísértetkörnyezetének valós problémáit varázslással igyekezett megoldani. A varázslás a feltételezett szellemkörnyezet befolyásolási eljárása volt, melynek ügyködése mindig megmagyarázta a megmagyarázhatatlant; a varázslás az önkéntes szellemi együttműködés elnyerésének és a kellelten szellemi segítség kikényszerítésének módja volt, melyet bűvtárgyak és egyéb, erősebb szellemek igénybevételén keresztül gyakoroltak.

² A varázslás, boszorkányság és fekete varázslat célja kettős volt:

³ 1. A jövőbelátás biztosítása.

⁴ 2. A környezet kedvező irányban való befolyásolása.

⁵ ¶ A tudomány céljai azonosak a varázslás céljaival. Az emberiség fejlődése a varázslástól a tudomány felé tart, de nem elmélyült gondolkodás és értelem révén, hanem inkább a hosszú időn át való tapasztaláson keresztül, fokozatosan és kinkeservesen. Az ember újra és újra nekihátrál az

igazságnak, hibázással kezdi, majd tanul a hibákból, és végül eléri az igazság küszöbét. Csak a tudományos módszer megjelenése után fordul szembe a kihívásokkal. De az ősembernek próbálkoznia kellett, mert különben elpusztult volna.

⁶ A korai babonaság varázsa volt az anyja a későbbi tudományos kíváncsiságnak. E kezdetleges babonaságokat előremutató, erőteljes érzelem — félelem és kíváncsiság — hatotta át; a régi idők varázslásában fokozatosan erősödő hajtóerő érvényesült. E babonaságok a bolygói környezet megismerésére és szabályozására irányuló emberi vágy előretörését jelentették.

⁷ A varázslás azért tudta olyan erősen a markában tartani a vadembert, mert az nem volt képes felfogni a természetes halál fogalmát. Az eredendő bűn későbbi eszméje sokat segített abban, hogy a varázslásnak a fajra gyakorolt szorítása enyhüljön, annyiban, hogy megmagyarázta a természetes halált. Egykor egyáltalán nem volt szokatlan dolog, hogy tíz ártatlan személyt is kivégeztek azért, mert feltételezték róluk, hogy felelősek egy társuk természetes haláláért. Ez az egyik oka annak, hogy az ősi népek miért nem gyarapodtak gyorsabb ütemben, és ez még mindig igaz némely afrikai törzs esetében. A megvádolt egyén rendszerint bünyösnek vallotta magát, még akkor is, ha halál várt rá.

⁸ A varázslás természetes dolog a vadember számára. Ő hisz abban, hogy az ellenség az annak lenyírt hajával vagy körömnyesedékével végzett varázslás révén ténylegesen megölhető. A kigyómarás okozta halált boszorkánymesteri varázslásnak tulajdonították. A varázslás legyőzésének nehézsége abban a tényben rejlik, hogy a félelem képes ölni is. A fejletlen népek úgy félték a varázslástól, hogy az ténylegesen ölt, és ezek az eredmények elégségesek voltak ahhoz, hogy igazolják e téves hiedelmet. A hibázásra mindig volt valamilyen hihető magyarázat; a tökéletlen varázslásra a még több varázslás volt a megoldás.

5. VARÁZSEREJŰ SZERENCSETÁRGYAK

¹ Léven, hogy minden, a testhez tartozó dologból bűvtárgy válhatott, a legkorábbi varázslás a hajhoz és a körmökhez kötődött. A test eltüntetésének titkos jellege abból a félelemből eredt, hogy valamely ellenség esetleg megszerez valamit a testből és ártó varázslásra használja fel; ezért mindent, ami a testből származott, gondosan eltemettek. Tartózkodtak a nyilvános köpködéstől, mert attól félték, hogy a köpetet ártó varázslásra használják fel; a köpetet mindig elfedték. Még az ételmaradékok, a ruházat és az ékszerek is szolgálhattak varázslás eszközüül. A vadember sohasem hagyott ételmaradékot az asztalon. És mindezt az attól való félelmükben tették, hogy az ellenségek esetleg varázserejű szertartásokhoz használják fel ezeket, nem pedig azért, mert elismerték volna az efféle szokások egészségügyi jelentőségét.

² A varázserejű szerencsetárgyak sokféle dologból álltak össze: emberi húsból, tigriskaromból, krokodilfogból, mérgező növények magjából, kigyóméregből és embe-

ri hajból. A holtak csontjai nagyon is varázserejűek voltak. Még a lányomból felszedett port is felhasználták varázsláshoz. Az ősök erősen hittek a szerelemhozó függőkben. A vér és az egyéb testvadások képesek voltak biztosítani a szerelem varázslás útján való befolyásolhatóságát.

³ A képeket a varázslás során hatékonyan felhasználhatónak tartották. Képmásokat készítettek, és attól függően, hogy rosszul vagy jól bántak vele, ugyanilyen hatásokat feltételeztek a valós személyeken. Vásárláskor a babonások szívesen rágcáltak egy darab kemény fát, hogy meglágyítsák az eladó szívét.

⁴ A fekete tehén tejét igencsak varázserejűnek tartották; ilyennek tartották a fekete macskákat is. A pálca vagy a vessző varázserejű volt, a csengők, harangok és csomók úgyszintén. Minden ősi tárgy varázserejű szerencsetárgy volt. Egy új vagy felsőbbrendű polgárosodott társadalom szokásait rosszalották, mert feltételezték, hogy azok gonosz varázslási jellegűek. Az írást, a nyomtatást és a képkészítést sokáig ilyennek tekintették.

⁵ Az ősemler hitte, hogy a neveket tisztelni kell, különösen az istenek nevéét. A nevet létező dolognak, a fizikai személyiségtől független hatásnak tekintették; ugyanolyan nagyra értékelték, mint a lelket és az árnyékot. A nevet kölcsönért elzalogosították; az ember addig nem használhatta a nevéét, amíg vissza nem fizette a kölcsönt. Ma az ember a nevéét a kötelezvényre írja rá. Az egyén neve hamarosan fontossá vált a varázslásban. A vadembernek két neve volt; a fontosabbikat olyan szentnek tekintették, hogy hétköznapi alkalmakkor nem is használták, innen ered a második vagy hétköznapi név — a becenév. Idegeneknek sohasem mondta meg az igazi nevéét. Bármilyen szokatlan természetű tapasztalat arra készítette, hogy nevet változtasson; néha betegség gyógyítása vagy a balszerencse megállítása céljából éltek ezzel. A vadember a törzsfőnöktől való vásárlás révén tehetett szert új névre; s az emberek még ma is vásárolnak címet és rangot. De a legfejletlenebb törzsek-nél, mint amilyenek az afrikai busmanok is, nem léteznek egyéni nevek.

6. A VARÁZSLÁS GYAKORLÁSA

¹ A varázslást pálcák, „bűbájlási” szertartás és ráolvasások alkalmazásán keresztül végezték, és a varázslást gyakorló szokás szerint meztelenül dolgozott. Az ősi varázslók között szám szerint sokkal több nő volt. A varázslásban a „bűbájlás” rejtelmet jelent, nem pedig kezelést. A vadember sohasem gyógyította saját magát; sohasem vett igénybe orvosságot, hacsaknem a varázslásra szakosodottak tanácsára. És a huszadik századi vudu gyógyítók jellegzetes képviselői a régi idők varázslóinak.

² A varázslásnak volt nyilvános és magánjellegű vetülete is. Amit a javas ember, a sámán vagy a pap végzett, arról feltételezték, hogy az egész törzs javára válik. A boszorkányok, boszorkánymesterek és varázstevők magánjellegű varázslást nyújtottak, olyan személyes és önös varázslást,

melyet a rossznak az ügyfelük ellenségeire való rákényszerítésének módszerével gyakoroltak. A kettős szellemelvűség, a jó és a rossz szellemek fogalma lett az alapja a fehér és fekete varázslatban való későbbi hitnek. És a vallás fejlődésével a varázslás az ember saját imádatán kívül eső szellemi működésre alkalmazott fogalom lett, és utalt a régebbi kísértethiedelmekre is.

³ A szócsoportok, az egyhangú éneklések és a ráolvasások szertartása igencsak varázserejű volt. Némely korai ráolvasás végül imává fejlődött. Később az utánzó varázslást gyakorolták; az imát gyakorlati formába vitték át; a varázstáncok pusztán eljátszott imák voltak. Az ima az áldozás velejárójaként fokozatosan kiszorította a varázslást.

⁴ A taglejtést, a beszédnél is ősibb dolgot még szentebb és nagyobb varázserejűnek tartották, és az utánzást nagy varázserejű dolognak hitték. A vörös ember gyakran adott elő bölénytáncot, ahol is egyikük játszotta a bölény szerepét, és az előttük álló vadászat sikerét az ő leterítésével vélték biztosítani. A május elsején tartott nemi ünnepek egyszerűen csak utánzási varázslások voltak, a növényvilág nemi szenvedélyeihez való ellenállhatatlan folyamodást jelentették. A baba eleinte a meddő feleség varázserejű szerencsetárgya volt.

⁵ ¶ A varázslás az evolúciós vallási fa egyik oldalága volt, mely később meghozta egy tudományos korszak gyümölcsét. A csillagjósolásban való hit elvezetett a csillagászat kialakulásához; a bölcsek kövében való hit vezetett a fémművességhez, míg a varázserejű számokban való hit megalapozta a mennyiségtanokat.

⁶ ¶ De a bűbájjal olyannyira telített világ sokat tett a mindenféle személyes törekvések és kezdeményezések elnyomása érdekében. A többletmunka vagy a szorgalom gyümölcseit varázslat eredményének tekintették. Ha egy embernek több gabonája termett a földjén, mint a szomszédjának, akkor a főnök elé idézhették és megvádolták, hogy e többlettermést a lusta szomszéd mezőjéről csalta el. A durva emberi viszonyok korában valóban veszélyes dolog volt túl sokat tudni; mindig meg volt az esélye annak, hogy mint fekete varázslat gyakorlóját kivégzik.

⁷ A tudomány fokozatosan megtisztítja az életet annak szerencsejáték jellegétől. De ha a mai nevelési módszerek csődöt mondanak, akkor csaknem azonnal visszafordulás következik be a varázslásban való kezdetleges hiedelmekhez. E babonák még mindig jelen vannak számos, úgynevezett polgárosodott néphez tartozó ember elméjében. A nyelv sok olyan kövületet őriz, melyek igazolják, hogy a faj sokáig mártózott a varázslással kapcsolatos babonaszágban, mint például az olyan szavak, hogy megigézett, rossz csillagzat alatt született, megszállottságok, sugalmazás, egy-kettőre eltűnik, szellemesség, elbűvölő, villámsújtott, és csodálkozó. És értelmes emberi lények még mindig hisznek a jó szerencsében, a szemmel verésben és a csillagjósolásban.

⁸ Az ősi varázslás volt a mai tudomány gubója, mely a maga korában nélkülözhetetlen volt ugyan, de ma már nem hasznavehető. És a tudatlan babonaszág káprázatai

munkáltak az emberek fejletlen elméiben, mígnem a tudomány fogalmai megszülettek. Ma az Urantia ezen értelmi evolúció szürkületi sávjában van. A világ egyik fele türelmetlenül kapdos az igazság fénye és a tudományos felfede-

zések tényei után, míg a másik fele az ősi babonaság és az alig leplezett varázslás karjában piheg.

⁹ [Közreadta a Nebadon egyik Ragyogó Estcsillaga.]